

CZU: 347.65/.68:336

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19563291>Gabriela NEMȚOI¹

gabriela.nemtoi@fdsa.usv.ro

ASPECTE FISCALE ALE TRANSMISIUNII PATRIMONIALE PRIN MOȘTENIRE ÎN DREPTUL ROMÂN

Abstract: Tema abordată conturează aspecte care menționează modalitățile de transfer al bunurilor succesoriale și, implicit, costurile implicate de această procedură. În cazul decesului unei persoane, masa succesorală, reprezentând totalitatea drepturilor și obligațiilor care poate fi evaluată în termeni monetari, poate fi transferată „unei sau mai multor persoane în viață” (Art. 953 din Codul Civil), în concret moștenitorilor care se află în situația de a accepta sau chiar de a refuza moștenirea. Operațiunea juridică de deschidere a succesiunii implică executarea unor acte notariale sau judiciare în scopul transferului dreptului de proprietate de la defunct la moștenitor, fapt care implică achitarea unor taxe notariale dar și taxe fiscale pe care fiecare stat în parte le impune prin legislația fiscală.

În acest context, prezenta cercetare își propune să contureze conceptul de moștenire, formele de transmitere mortis causa și implicit, efectele transmiterii masei succesoriale, respectiv cu obligațiile moștenitorilor, nu doar materiale, ci și fiscale.

Obiectivele cercetării se concentrează pe înțelegerea regimului fiscal aplicabil în România în ceea ce privește procedura notarială de deschidere a unei moșteniri, a cotelor de impozitare, dar și a situațiilor în care masa succesorală nu este limitată de granițele statului, ceea ce duce la aplicarea unei impozitări cumulative excesive asupra valorii moștenirii, impozitare ce este determinată de reglementări naționale diferențiate în statele UE. Cercetarea a fost realizată printr-un studiu aprofundat al jurisprudenței privind procedura succesorală, care a arătat că reglementările fiscale privind succesiunile nu sunt uniforme în întreaga UE, creând disconfort financiar pentru moștenitori, motiv pentru care aceștia pot refuza moștenirea care implică existența unui patrimoniu care se află pe teritoriul mai multor state.

Cuvinte-cheie: succesiune, patrimoniu, moștenire, transfer de active, drepturi și obligații succesoriale.

¹ Conferențiar universitar, doctor, Facultatea de Drept și Științe Administrative, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava (ROR: <https://ror.org/035pkj773>), Suceava, România, e-mail: rectorat@usv.ro; e-mail: gabriela.nemtoi@fdsa.usv.ro ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9964-5034>

TAX ASPECTS OF PROPERTY TRANSFER THROUGH INHERITANCE IN ROMANIAN LAW

Abstract: *The topic addressed outlines aspects that mention ways of transferring inheritance assets and, implicitly, the costs involved in this procedure. It is clear that upon the death of a person, the estate, representing all rights and obligations that can be valued in monetary terms, can be transferred to "one or more living persons" (Art. 953 of the Civil Code). The legal operation involves the execution of notarial or judicial acts for the purpose of transferring ownership from the deceased to the heir.*

In this context, the present research aims to outline the concept of inheritance, the forms of mortis causa and inter vivos transmission, and implicitly the effects of the transmission of the estate, which impose obligations on the heirs, not only material but also fiscal obligations.

The objectives of the research focus on understanding the tax regime applicable in Romania regarding the notarial procedure for opening an inheritance, tax rates, but also situations where the estate is not limited by state borders, which leads to the application of excessive cumulative taxation on the value of the inheritance, taxation that is determined by differentiated national regulations in EU states. The research was carried out through an in-depth study of case law on inheritance, which showed that tax regulations on inheritance are not uniform across the EU, creating financial discomfort for heirs, which is why they may refuse the inheritance.

Keywords: *succession, estate, inheritance, transfer of assets, rights and succession obligations.*

1. INTRODUCERE.

Tema abordată conturează aspecte care menționează modalități de transmisiune a patrimoniului succesoral și implicit costurile care sunt angrenate în această procedură. Este elocvent faptul că la decesul unei persoane, patrimoniul succesoral, reprezentând totalitatea drepturilor și obligațiilor ce pot fi evaluate în bani, pot fi transmise către „una sau mai multe persoane în ființă” (art. 953 C. civ.). Operațiunea juridică implică derularea unor acte notariale sau judiciare în scopul transferului dreptului de proprietate de la defunct către moștenitor. În acest context, prezenta cercetare urmărește conturarea conceptului privind noțiunea de moștenire, formele transmisiunii *mortis causa* și implicit efectele transmisiunii patrimoniului succesoral, care impun obligații materiale și fiscale față de moștenitori.

Obiectivele cercetării se axează pe cunoașterea regimului fiscal aplicabil în România privind procedura notarială de deschidere a moștenirii și taxele impozitare, dar s-a avut în vedere și situațiile în care masa succesorală nu este limitată de granițele statale, fapt care duce la aplicarea unor măsuri excesive de impozitare cumulată din valoarea moștenirii, impozitare care este determinată de reglementările naționale diferențiate în statele UE. Cercetarea s-a realizat printr-un studiu aprofundat a jurisprudenței în materie de succesiune, fapt care a demonstrat că reglementările fiscale care privesc moștenirea, nefiind unitare în UE, creează un disconfort financiar moștenitorilor, motiv pentru care aceștia pot refuza moștenirea doar pe motivul că acesta implică costuri exagerate.

2. METODEDE ȘI INSTRUMENTE DE CERCETARE.

Scopul definitoriu al cercetării este acela de a sublinia faptul că procedura succesorală notarială, vine la pachet nu doar cu aspecte avantajoase pentru moștenitori în sensul că aceștia vor dobândi patrimoniul defunctului ci și cu aspecte fiscale, taxe și impozite care atunci când vorbim de un patrimoniu care se află pe teritoriul mai multor state, în-

seamnă un calcul cumulativ de multe ori o supra taxare fiscală. Pentru a identifica această problemă am utilizat mai multe metode de cercetare cum ar fi: **metoda analizei logice**, prin care am utilizat raționamentele logice de interpretare a normelor juridice privind vechiul Cod Civil și noul Cod Civil care a intrat în vigoare în 2011, aducând în materia succesiunii modificări, **metoda analizei critice**, a facilitat conexarea și evaluarea profundă a contribuțiilor doctrinare privind, etapele succesiunii notariale, de asemenea s-a utilizat și **metoda comparativă**, aceasta a avut în vedere stabilirea comparativ a spectrului normativ privind taxele care se impun în spațiul Uniunii Europene în cazul declanșării procedurii de deschidere a moștenirii.

Lista abrevierilor

Art. Articol

NCC Noul Cod Civil

UE Uniunea Europeană

alin. Aliniat

T.S. Tribunalului Suprem

T.J. Tribunalul Județean

s.civ. sentința civilă

dec. decizie

RRD Revista Română de Drept

OMJ Ordinul Ministrului Justiției

3. DISCUȚII ȘI REZULTATE OBȚINUTE.

3.1. Considerații generale privind transmisiunea patrimoniului prin moștenire

Evoluția statului și instituțiilor de drept pe teritoriul României cunoaște o mulțime de forme pe parcursul istoriei sale. Studiile de istorie a dreptului românesc¹ acoperă o perioadă de peste două mii de ani, de la primele texte scrise în antichitate până la legislația actuală.

Încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au fost preocupați de acumularea bunurilor necesare vieții, dar și de asigurarea certitudinii stăpânirii lor. Totodată, apare problema privind soarta bunurilor strânse în caz de deces al proprietarului și dorința ca acestea să revină urmașilor ori unor persoane apropiate.

Instituția moștenirii² s-a instaurat o dată cu stabilitatea statului care a permis transmiterea sa ca normă generală. Izvorâtă dintr-o necesitate obiectivă, fiind în dependență directă de formele de proprietate, de relațiile de producție ale sistemului economic al statului, și abordând interesele unor pături largi ale populației, moștenirea a fost și este cea mai importantă verigă a vieții sociale.

De altfel, prin aceasta se și explică investirea instituției moștenirii în Constituția României, printr-o reglementare clară și concisă. Prin însuși modul ei de formulare, Legea supremă prevede în art. 46 că „Dreptul la moștenire este garantat”.³

Literatura constituțională susține că există două mari laturi ale acestei protecții:

¹ Veronica Stoica, Laurențiu Dragu, (2012), *Moștenirea legală în noul Cod civil*, Editura Universul Juridic, București, p. 23.

² Eugeniu Safta-Romano, (1995), *Dreptul de moștenire*, Editura Grafic, Iași, p. 50.

³ Constituția României revizuită, 2003.

în primul rând se gestionează aptitudinea generală și abstractă a oricărei persoane de a dobândi o moștenire, iar în al doilea rând – dreptul la moștenire deja născut. Din complexitatea textului constituțional rezultă intenția autorității constituante de a lăsa să înțelegem că acest drept fundamental este exercitat și garantat potrivit unor reguli și proceduri pe care legea civilă le va reglementa. Această primă menire revine Codului civil, care în Cartea a IV-a, intitulată „Despre moșteniri și liberalități”⁴, care consacră reglementări privind moștenirea.

Codul civil reglementează prin art. 953 considerațiile care țin de moștenire, și anume o definesc ca fiind „*transmiterea patrimoniului unei persoane fizice decedate către una sau mai multe persoane în ființă*”. Prin această definiție, legiuitorul a evidențiat trăsăturile esențiale ale noțiunii de moștenire. Ca și consecință a acestei definiții, rezultă că:

– moștenirea reprezintă una dintre modalitățile de transmitere a patrimoniului sau o modalitate de dobândire a proprietății. Actuala reglementare, în cuprinsul art. 557 alin. (1), prevede că „dreptul de proprietate se poate dobândi, în condițiile legii, prin convenție, prin moștenire legală sau testamentară, accesiu, uzucapiune etc.”;

– obiectul transmisiunii îl reprezintă patrimoniul, ca universalitate a drepturilor și obligațiilor cu valoare economică, ce aparțin unui subiect de drept, fiind astfel excluse acele drepturi nepatrimoniale, drepturile cu caracter viager, alte obligații *intuitu personae* ale defunctului (obligația de întreținere etc.);

– subiectele raportului de drept succesoral sunt: persoana fizică decedată, în calitate de transmitător (persoana al cărei patrimoniu se transmite nu poate fi decât o persoană fizică, deoarece transmiterea patrimoniului unei persoane juridice este supusă unor reguli speciale), și una sau mai multe persoane (fizice sau juridice), în calitate de dobânditor/dobânditori.

3.1.1. Noțiunea de moștenire

În conformitate cu legislația în vigoare, noțiunea de moștenire trebuie percepută sub două aspecte: unul sub denumirea de „succesiune”, iar cel de al doilea cu denumirea de „moștenire”, ca sinonim al primei accepțiuni. Pe lângă accepțiunea restrânsă, aceea de sinonim al termenului de „moștenire”, termenul de „succesiune” are în dreptul civil și un alt înțeles, mai larg decât cel de „moștenire”, și anume de „ereditate”. Potrivit accepțiuni privind termenul de „succesiune”, aspectul legislativ menționează prin acesta ca fiind operațiunea juridică de transmisiune de drepturi de la o persoană la alta, fie prin acte între vii, fie pentru clauză de moarte. Moștenirea, ereditatea sau succesiunea este transmiterea patrimoniului deținut de un defunct către alte persoane, după decesul acestuia.

Din punct de vedere al limbajului popular, prin moștenire se înțelege existența unor bunuri, care au rămas la moartea unei persoane fizice. Astfel, este uzitabil să auzim precum că x la „moștenire” a dobândit casă sau o mașină”, însă din perspectivă juridică, moștenirea este de fapt o operațiune de transmitere a patrimoniului deținut de defunct la moartea acestuia. Din punct de vedere al reglementării legale, termenul de moștenire, în accepțiunea de patrimoniu, comportă un alt sens, aceasta desemnând întreaga masă succesorală – totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale ale celui care lasă moștenirea, și nu bunurile acestuia.

Conform art. 954 alin (1) NCC ” Moștenirea unei persoane se deschide în momentul

⁴ Legea nr. 287 din 17 iunie 2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea. I, nr. 409 din 10 iunie 2011

decesului acesteia”. Deci o persoană în viață niciodată nu poate să transmită o moștenire. De aici regula că poate fi moștenitor un om viu (*nulla est viventis hereditas*).

În sistemul de drept românesc prin *moarte* se înțelege numai moartea naturală a unei persoane fizice care a fost constatată [fizic prin examenul cadavrului sau declarată prin hotărâre judecătorească în cazul indisponibilității constatării fizice. Subliniem faptul că simpla declarare judecătorească a dispariției unei persoane fizice nu are ca efect deschiderea moștenirii pentru că ” cel dispărut este socotit a fi în viață dacă nu a intervenit o hotărâre declarativă de moarte rămasă definitivă”.⁵

Ca atare, masa succesorală nu se identifică doar cu bunurile preluate de descendenți, ci vizează și obligațiile pe care defunctul le-a avut în exercițiul său. În masa succesorală⁶ sunt cuprinse numai acele drepturi și obligații care au un conținut economic (patrimonial); drepturile și obligațiile personale, nepatrimoniale, încetează la moartea celui care lasă moștenirea, fiind astfel netransmisibile.⁷

Masa succesorală este complexă, deoarece conține două părți: activul moștenirii, care înseamnă toate drepturile reale și de creanță, precum și bunurile la care acestea se referă, ale celui care lasă moștenirea; pasivul moștenirii, care face referire la o parte componentă a masei succesorală ce cuprinde obligațiile și sarcinile cu conținut economic al moștenirii. Nu vor fi cuprinse în pasivul moștenirii obligațiile *intuitu personae*, care se sting odată cu încetarea din viață a celui care lasă moștenirea. Conținutul moștenirii este complex și pune moștenitorii în situația de a accepta moștenirea sau de a o refuza, în funcție de existența activului sau pasivului.

3.1.2. Formele transmisiunii „mortis causa” și „inter vivos”

În contextul dreptului civil (și, adesea, al dreptului succesoral), conceptele „transmisiunii mortis causa” și „transmisiunii inter vivos” se referă la modalitățile de transfer al drepturilor (în special al proprietăților sau creanțelor). Termenii „transmisiune mortis causa” și „transmisiune inter vivos” se referă la modalități de transmitere a drepturilor și obligațiilor, în special a proprietății, în dreptul civil.⁸

Transmisiunea mortis causa (din latină, „din cauza morții”) este modalitatea prin care patrimoniul (totalitatea drepturilor și obligațiilor cu valoare economică) unei persoane decedate se transmite către una sau mai multe persoane în viață. În arhitectura dreptului succesoral, momentul în care un act juridic își produce efectele este de o importanță strategică fundamentală. Distincția dintre actele *inter vivos* (care produc efecte în timpul vieții părților) și actele *mortis causa* (care produc efecte după deces) asigură că ultima voință a defunctului este respectată și că patrimoniul său este transmis conform intențiilor sale finale, nealterate de obligațiile contractuale asumate prematur. Acest principiu protejează libertatea testatorului de a-și modifica dispozițiile până în ultima clipă a vieții.

Actele *mortis causa* sunt definite în doctrina juridică drept acele documente menite

⁵ A se vedea art. 53 Codul civil, <https://legislatie.just.ro/Public/FormaPrintabila/00000G0HNLSYPX-79WSN3FF0G5D4D34CH> (accesat la data 1.02.2026)

⁶ D. Chirică, (2017), *Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile*, ed. A -2-a Editura Hamangiu, București, p.11

⁷ T.S., S. civ., dec. nr. 1347/1972, în Repertoriu de practică judiciară în materie civilă pe anii 1969-1975, p. 205, nr. 511; T.S., s. civ., dec. nr. 1629/1976 în Repertoriu... 1975-1980, p. 141; T.S., s. civ., dec. nr. 1539/1979, în CD, 1979, p. 124-125.

⁸ T.J. Maramureș, dec. civ., nr. 340/1983, în RRD nr. 10/1983, p. 72

„să producă efecte numai după moartea autorilor lor”. Cunoscute și sub denumirea de „acte de ultimă voință”, scopul lor principal este de a reglementa transmiterea bunurilor unei persoane după decesul acesteia.

Exemplul fundamental și cel mai cunoscut de act *mortis causa* este testamentul. Acesta este un document unilateral care nu generează nici un efect juridic pe parcursul vieții autorului său. Testatorul poate modifica, revoca sau înlocui testamentul oricând dorește, fără a fi constrâns de vreo obligație față de potențialii beneficiari. Eficacitatea sa juridică se declanșează exclusiv în ziua decesului, moment în care voința sa finală devine legea părților în materie succesorală.

Deși caracterul *mortis causa* este definitiv, practica juridică, în special cea internațională, prezintă instrumente care nuanțează această distincție. Un exemplu relevant este *pactul asupra unei succesiuni viitoare*, un acord care, deși vizează patrimoniul ce va fi lăsat la deces, este încheiat în timpul vieții părților.

Legislația europeană modernă, reflectată în Regulamentul (UE) Nr. 650/2012⁹, asimilează pactele succesoriale și testamentele reciproce (sau mutuale), înțelese ca acorduri rezultate din testamente care creează, modifică sau încetează drepturi asupra patrimoniului viitor. Aceste instrumente reprezintă o excepție de la caracterul pur *mortis causa*, deoarece creează o legătură juridică între părți înainte de deces. Spre deosebire de testamentul clasic, care este unilateral și liber revocabil, aceste acorduri stabilesc obligații și limitări reciproce care nu mai pot fi modificate în mod discreționar de una dintre părți, restrângând astfel libertatea absolută specifică actelor de ultimă voință. Analiza momentului producerii efectelor juridice ne conduce firesc către examinarea naturii și întinderii patrimoniului care se transmite, introducând astfel conceptele de universalitate și indivizibilitate.

3.1.3 Efectele transmisiunii patrimoniului succesoral

Efectele transmisiunii patrimoniului succesoral se referă la consecințele juridice care apar în momentul în care moștenirea – patrimoniul defunctului – trece la moștenitori. În dreptul civil român, transmiterea moștenirii se produce de drept în mod automat, în clipa decesului, chiar înainte de dezbateră succesiunii.

Transmiterea patrimoniului succesoral, ca urmare a decesului unei persoane fizice, produce o serie de efecte juridice fundamentale, care definesc natura moștenirii în dreptul civil.¹⁰ În situația dată, vom nominaliza câteva efecte privind transmiterea patrimoniului:

a. Dobândirea patrimoniului succesoral

Moștenitorii devin titulari ai tuturor drepturilor și obligațiilor transmisibile ale defunctului, adică: bunuri mobile și imobile, drepturi patrimoniale (de exemplu, creanțe), obligații patrimoniale (datorii ale defunctului), cote-părți sau drepturile defunctului din alte rapoarte juridice. Aceste efecte se produc în situația acceptării moștenirii.

b. Confuziunea patrimoniilor (sub condiția acceptării moștenirii)

În acest sens, acceptarea moștenirii presupune răspundere limitată la valoarea activului succesoral. O altă analiză academică se concentrează pe mecanismul de împărțire

⁹ Regulamentul(UE)Nr.650/2012<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/ALL/?uri=celex:32012R0650> (accesat la data 9.02.2026)

¹⁰ Codrin Macovei, (2018), *Caracterele juridice ale transmisiunii moștenirii*, Analele Universității „Al. I. Cuza”, Iași. Tomul LXIII, Științe Juridice, Nr.1, p.123-130.

a moștenirii (partajul), urmărind evoluția de la ficțiunea legală a *efectului declarativ* la noul *efect constitutiv*, menit să sporească siguranța terților creditori.

Astfel, o problemă persistentă sub imperiul vechiului Cod Civil era incertitudinea juridică generată de pasivitatea succesibililor. Lipsa unei manifestări de voință în termenul legal de opțiune nu echivala cu renunțarea, ceea ce putea menține stări de indiviziune pe perioade nedefinite, blocând circuitul civil și complicând soluționarea moștenirilor. Noul Cod Civil introduce o reformă structurală menită să combată această intenție: prezumția de renunțare.

Conform art. 1112 NCC¹¹, este prezumat că a renunțat la moștenire succesibilul care, deși cunoștea deschiderea moștenirii și calitatea sa de succesibil, nu și-a exercitat dreptul de opțiune succesorală în termenul legal de un an. Pentru a opera, prezumția impune îndeplinirea a două condiții cumulative:

1. Succesibilul să fi avut cunoștință de deschiderea moștenirii și de calitatea sa de moștenitor potențial.

2. Acesta să nu fi efectuat nici un act de acceptare (expresă sau tacită) și nici să fi renunțat expres în interiorul termenului de opțiune de un an.

Prezumția are un caracter relativ (*până la proba contrară*), putând fi răsturnată prin dovada exercitării dreptului de opțiune în termenul legal.¹² Mecanismul este consolidat prin posibilitatea ca notarul public sau instanța, la cererea oricărei persoane interesate, să îl citeze pe succesibil, punându-i în vedere că, în lipsa dovezii acceptării, va fi considerat renunțător.

O altă problemă care se impune cu privire la efectul transmiterii moștenirii o reprezintă nedemnitățile succesorală.¹³ Pentru ca o persoană să poată moșteni, legea impune îndeplinirea cumulativă a trei condiții: să aibă capacitate succesorală, să aibă vocație la moștenire și să nu fie nedemnă.

Nedemnitățile (nevrednicia) succesorală este decăderea moștenitorului legal sau testamentar, din dreptul de a culege rezerva la care ar fi îndrituit din această moștenire, deoarece s-a făcut vinovat de o faptă gravă față de cel care lasă moștenirea sau față de un succesibil al acestuia.¹⁴

Noul Cod Civil operează o reformă fundamentală a sancțiunii nedemnității succesorale, recalibrând-o dintr-un mecanism rigid și pur punitiv într-un sistem sofisticat. Această nouă viziune calibrează sancțiunea în funcție de gravitatea faptei și, în mod critic, reîmputernicește testatorul prin introducerea posibilității exprese de „iertare”, semnalând o schimbare de filozofie legislativă spre respectarea voinței supreme a celui ce lasă moștenirea. NCC restructurează fundamental instituția, introducând o distincție clară între două forme de nedemnitate, în funcție de gravitate și de modul de operare:

• *Nedemnitățile de Drept (art. 958 NCC)*: Aceasta intervine automat, în temeiul legii, pentru cele mai grave fapte, și poate fi constatată oricând, la cerere sau din oficiu, de către notarul public sau instanța de judecată, pe baza unei hotărâri judecătorești definitive. Cazurile includ:

¹¹ Art.1112, Noul Cod Civil

¹² Francisc Deak, Romeo Popescu, (2019), *Tratat de drept succesoral. Moștenirea legală*, vol. I, Editura Universul Juridic, 2019, p. 58, D. Chirică., (2003), *Drept civil. Succesiuni și testamente*, București, Editura Rosetti, p. 176.

¹³ D. Chirică. *Drept civil. Succesiuni și testamente*, București, Editura Rosetti, 2003, p. 176.

¹⁴ Francis Deak, Romeo Popescu, (2019), *Tratat de drept succesoral*, vol.I, *Moștenirea legală*, Editura Universul Juridic, București, p.95

◦ Condamnarea penală pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenția de a-l ucide pe cel ce lasă moștenirea.

◦ Condamnarea penală pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenția de a ucide un alt succesibil, cu scopul de a înlătura sau restrânge vocația acestuia la moștenire.

• *Nedemnitatea Judiciară*¹⁵ (art. 959 NCC): Această formă nu operează automat, ci trebuie declarată de instanța de judecată la cererea oricărui succesibil, într-un termen de decădere de un an. Faptele care pot atrage această sancțiune sunt grave, dar lasă loc aprecierii judecătorului:

◦ Condamnarea penală pentru săvârșirea, cu intenție, împotriva defunctului, a unor fapte grave de violență, fizică sau morală.

◦ Ascunderea, alterarea, distrugerea sau falsificarea cu rea-credință a testamentului defunctului.

◦ Împiedicarea defunctului, prin dol sau violență, să întocmească, modifice sau revoce testamentul.

Reforma adusă de Noul Cod Civil este vizibilă nu doar în clasificarea cazurilor de nedemnitate, ci și în redefinirea efectelor și a posibilității de a le înlătura.

Efectul față de descendenții nedemnului: Sub vechiul cod, sancțiunea se răsrângea indirect și asupra descendenților nedemnului, care nu puteau veni la moștenire prin reprezentarea ascendentului lor. Noul Cod Civil elimină această consecință inechitabilă. Art. 967 alin. 1 NCC prevede explicit că *poate fi reprezentată persoana nedemnă*, chiar dacă aceasta este în viață la data deschiderii moștenirii. Astfel, sancțiunea capătă un caracter strict personal, neafectând drepturile succesoriale ale descendenților nevinovați. O noutate absolută este posibilitatea ca defunctul să îl „ierte” pe succesibilul vinovat. Art. 961 alin. 1 NCC permite înlăturarea expresă a efectelor nedemnității (atât de drept, cât și judiciare) printr-o dispoziție testamentară sau printr-un act autentic notarial. Această opțiune, inexistentă în vechea reglementare, aliniază legislația la principiul respectării voinței suverane a celui ce lasă moștenirea.

Prin reconfigurarea sancțiunii nedemnității, legiuitorul modern echilibrează nevoia de justiție cu protecția voinței defunctului, tranziția fiind legată de actul de voință al moștenitorului, manifestat prin opțiunea sa succesorală. În cazul acceptării moștenirii, descendenții se vor confrunta cu pasivul și activul masei succesoriale. Regulile care guvernează răspunderea pentru datoriile și sarcinile moștenirii sunt de o importanță critică, definind echilibrul dintre protecția patrimoniului personal al moștenitorilor și interesele legitime ale creditorilor defunctului. Una dintre cele mai profunde schimbări de paradigmă operate de Noul Cod Civil este trecerea de la o răspundere potențial nelimitată a moștenitorilor la o răspundere limitată, prin lege, la activele moștenirii.¹⁶

Sub imperiul Codului Civil de la 1864, acceptarea pură și simplă a moștenirii declanșa o confuziune între patrimoniul defunctului și cel al moștenitorului. Consecința directă era o răspundere *ultra vires hereditatis*: moștenitorul era obligat să achite datoriile succesiunii chiar și cu bunurile sale proprii, dacă activul moștenit era insuficient. Singura modalitate de a evita acest risc era acceptarea sub beneficiu de inventar, o procedură specială și mai greoaie, care limita răspunderea la valoarea bunurilor moștenite (*intra vires heredita-*

¹⁵ Victor Marcusohn, (2015), *Drept civil. Succesiuni*, ed. a 2-a, Editura Universul Juridic, București, p. 87

¹⁶ J. Kocsis, P. Vasilescu, (2016), *Drept civil. Succesiuni*, Editura Hamangiu, București, p. 189.

tis). Această opțiune era însă excepția de la regulă.

Noul Cod Civil, prin art. 1114 alin. 2, inversează complet această logică, transformând excepția în regulă. Această schimbare fundamentală se reflectă în următoarele aspecte cheie:

- *Principiul răspunderii limitate*: Dispoziția legală stabilește clar că moștenitorii legali și legatarii universali sau cu titlu universal răspund pentru datoriile și sarcinile moștenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral, proporțional cu cota succesorală ce revine fiecăruia.

- *Protecția patrimoniului moștenitorului*: Prin instituirea răspunderii *intra vires* ca regulă generală, NCC oferă o protecție legală implicită patrimoniului personal al succesorilor. Confuziunea patrimoniilor nu mai operează automat, iar moștenitorul nu mai riscă să își piardă bunurile proprii pentru a acoperi datoriile defunctului.

- *Situația legatarului cu titlu particular*: În mod firesc, legatarul cu titlu particular, care dobândește doar bunuri determinate și nu o fracțiune de patrimoniu, nu contribuie, în principiu, la plata pasivului succesoral, cu excepția cazurilor expres prevăzute, precum sarcina impusă de testator.

Această reformă structurală aliniază legislația română la tendințele juridice europene moderne, care urmăresc să creeze un „firewall” între activele personale și datoriile moștenite, încurajând astfel acceptarea succesiunilor și fluidizând circuitul patrimonial. Pe lângă această reformă, o alta vizează momentul și natura juridică a dobândirii drepturilor în urma partajului.

c. Efectul retroactiv

Transmisiunea moștenirii produce efecte din momentul decesului defunctului, chiar dacă moștenirea a fost acceptată sau administrată.¹⁷ Efectul retroactiv al moștenirii se referă la situația în care efectele transmisiunii patrimoniului defunctului poate să se manifeste înapoi în timp, sau să afecteze situația juridică a unor situații anterioare deschiderii succesiunii. În dreptul succesului român, conceptul poate apărea în mai multe forme practice, deși denumirea „retroactivitatea moștenirii” nu este folosită ca un termen distinctiv în textul legal. În acest context menționăm câteva situații:

1. Întoarcerea sau repunerea în situația anterioară a creanțelor/datorilor

În anumite situații, bunuri sau drepturi care aparțin masei successorale pot să reintre în circuitul patrimonial, chiar dacă au fost îndepărtate pe diverse motive. Aceasta se poate manifesta în corecții contabile în cazul în care există succesiune sau în situația de modificare a titularilor în momentul deschiderii succesiunii. Practic, nu se poate spune că moștenitorul însușește retroactiv o poziție despre un act sau despre drepturi deja valorificate în afara masei succesiunii, ci mai degrabă despre aplicarea regulilor de devoluție.

2. Caracterul retroactiv al actelor de autorizare

Retroactivitatea asigură continuitatea posesiei și permite moștenitorilor să valideze acte de administrare efectuate între momentul decesului și finalizarea actelor notariale, cu condiția ca aceștia să fi acceptat moștenirea în termenul legal de 1 an.

¹⁷ N. Titulescu, *Op.cit.*, 1907, p. 17; M. Eliescu, (1966), *Transmisiunea și împărțea moștenirii în dreptul RSR*, Editura Academiei RSR, București, 1966, p. 282-287; T. Carabașiu, (1997), *Partajul*, Editura „Muntenia”, Constanța, p. 292-297, Fr. Deak, (1999), *Tratat de drept succesoral*, Editura Actami, București, p. 567.

d. Intrarea moștenitorului în raporturile juridice ale defunctului

În situația menționată moștenitorul poate:

- să preia contractele transmisibile;
- devine debitor pentru obligațiile defunctului;
- continuă drepturile și acțiunile patrimoniale ale defunctului.

În aceste ipostaze moștenitorul își asumă obligațiile în detrimentul patrimoniului fiind legat prin acceptarea succesiunii.

e. Indiviziunea succesorală

Indiviziunea succesorală este situația juridică în care masa succesorală este atribuită în comun mai multor moștenitori, fără a se efectua împărțirea bunurilor în loturi determinate. Practic, bunurile succesiunii aparțin în coproprietate tuturor moștenitorilor și nu pot fi administrate sau valorificate decât prin acord sau hotărâre judecătorească. Indiviziunea poate apărea în mai multe situații și are implicații importante pentru drepturile, obligațiile și administrarea patrimoniului comun.

Obiectul coproprietății, toți moștenitorii posedă drepturi egale sau proporționale în masa succesorală, iar bunurile nu pot fi împărțite în loturi concrete fără o procedură de partaj.¹⁸ Cu privire la administrare menționăm că: în caz de indiviziune, administrarea poate fi exercitată de coindivizari împreună sau de un administrator/executor desemnat de instanță, cu posibilitatea vânzării comune a unor bunuri sau închirierii lor, după reguli legale sau convenția moștenitorilor. Indiviziunea¹⁹ poate dura pe termen scurt (până la realizarea partajului) sau, în unele situații, poate persista pe termen lung dacă nu există consens sau dacă bunurile necesită evaluări, investigații sau această formă de administrare. Ca soluționare²⁰ privind partajarea, legiuitorul consemnează: vânzare în coproprietate: bunurile pot fi vândute în comun, iar sumele rezultate se împart între coproprietari în funcție de cote; instanța poate dispune de părți ale bunurilor, în formă verbală sau scrisă, stabilind proceduri, valori, și eventuale compensații bănești; potrivit legii, unele bunuri pot rămâne în coproprietate dacă nu există acord pentru vânzare sau împărțire, cu administrare comună sau cesiunea cota-parte: un coindivizar este liber să cedeze dreptul său asupra masei succesorală către alt moștenitor sau terți, sub anumite condiții.

3.2. Regimul fiscal al transmisiunii patrimoniului prin moștenire

Regimul fiscal aplicabil transmisiunii dreptului de proprietate cu titlu de moștenire în România prezintă o structură complexă, fiind reglementat de Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal. Este fundamental de subliniat că, spre deosebire de alte jurisdicții europene, România nu aplică un impozit pe moștenire perceput asupra valorii patrimoniului moștenit. În schimb, cadrul fiscal operează cu o *scutire condiționată*, iar neîndeplinirea condiției temporale atrage o penalitate fiscală.

Sursa principală de reglementare se găsește în Titlul VII, în special Articolul 111, care

¹⁸ A. Broussard. (1866), *De l'effet translatif du partage en droit romain. De l'effet déclaratif du partage en droit français*, teză de doctorat, Poitiers, p. 7. Atât timp cât durează indiviziunea, fiecare coindivizar are un drept de proprietate care se întinde asupra întregului bun. Partajul vine și pune capăt acestei stări. Fiecare coindivizar primește un bun individual determinat corespunzător cotei indivize deținute.

¹⁹ St. Liégeois, (1855), *De l'origine, de l'esprit et des cas d'application de la maxime. Le partage est déclaratif de propriété*, Paris, p. 4; F. Laurent. (1893), *Principes de droit civil français*, ediția a V-a, Bruxelles/Paris, tom X, p. 410.

²⁰ I. Genoiu, (2012), *Dreptul la moștenire în Noul Cod civil*, Editura C.H. Beck, București, p. 145.

definește venitul din transferul proprietăților imobiliare din patrimoniul personal.²¹ În contextul fiscalității succesiunii, se identifică trei componente distincte care pot genera obligații de plată pentru moștenitori. Deși România se numără printre statele europene care nu au instituit un impozit pe moștenire propriu-zis, Codul Fiscal conține prevederi specifice care pot genera obligații de plată pentru moștenitori în anumite condiții.

Cadrului juridic și fiscal românesc referitor la moșteniri și transferul de proprietate *mortis causa*, consemnează atât procedurile notariale, cât și implicațiile financiare. Aspectul fiscal central îl reprezintă scutirea de la impozitul de 1% din valoarea masei succesoriale aplicabil transferului imobiliar, cu condiția ca dezbateră succesiunii să fie finalizată în termenul limită de doi ani de la data decesului. Pe lângă acest impozit condiționat, costurile includ onorariile notariale calculate pe o scară gradată în funcție de valoarea bunurilor și taxa de intabulare de 0,15% pentru bunurile imobile, fiind enumerate și documentele esențiale necesare pentru stabilirea clasei și calității de moștenitor. Aceste reguli, deși relativ simple, trebuie înțelese în detaliu.

Analiza regimului fiscal aplicabil succesiunilor în România, conform Art. 111 din Codul Fiscal, se structurează în jurul unui mecanism temporal. Principiul beneficiului fiscal este scutirea totală de la plata impozitului pe venitul din transferul proprietăților imobiliare din masa succesorală, cu condiția ca procedura succesorală să fie dezbătută și finalizată în termen de 2 ani de la data decesului autorului. Această prevedere este menită să stimuleze moștenitorii să clarifice situația juridică a bunurilor într-un termen rezonabil.

Dacă procedura succesorală nu este finalizată în acest termen de 2 ani, moștenitorii datorează un impozit de 1%.²² Acest impozit se calculează la valoarea masei succesoriale, conform procedurilor prevăzute la pct. 1514 și 1515 din normele metodologice ale Codului Fiscal.²³ Impozitul este perceput de stat la transferul dreptului de proprietate și al dezmembrămintelor acestuia.

Natura acestui impozit este percepută ca o penalizare de conformitate pentru ineficiența procedurală care blochează evidențele de proprietate ale statului. Chiar și un patrimoniu de valoare mare poate beneficia de cost fiscal zero dacă moștenitorii acționează cu diligență în cele 24 de luni.

• **Impozitul de 1%:** În cazul în care termenul de 2 ani este depășit, se activează o ob-

²¹ Art. 111 Cod Fiscal, Definierea veniturii din transferul proprietăților imobiliare din patrimoniul personal - Codul Fiscal din 2015 (Legea 227/2015) - Sintact, <https://sintact.ro/legislatie/monitorul-oficial/codul-fiscal-din-2015-legea-227-2015-16950032/art-111>

²² În ceea ce privește calculul impozitului pentru certificatul de moștenitor, art. 771 alin. (3) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, prevede ca „Pentru transmisiunea dreptului de proprietate și a dezmembrămintelor acestuia cu titlul de moștenire nu se datorează impozitul prevăzut la alin. (1), dacă succesiunea este dezbătută și finalizată în termen de 2 ani de la data decesului autorului succesiunii. În cazul nefinalizării procedurii succesoriale în termenul prevăzut mai sus, moștenitorii datorează un impozit de 1% calculat la valoarea masei succesoriale”.

În cazul în care procedura succesorală a fost finalizată la mai mult de 2 ani de la data decesului autorului succesiunii, procedura de calcul a impozitului este cea prevăzută la pct. 151⁴ și 151⁵ din Hotărârea Guvernului nr. 44/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 1861/2006 (în cazul procedurii finalizate în perioada 29.12.2006 - 18.10.2007) sau astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 1195/2007 actualizată la data de 14/03/2013.

²³ Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 1861/2006 (în cazul procedurii finalizate în perioada 29.12.2006 - 18.10.2007) sau astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 1195/2007 actualizată la data de 14/03/2013.

ligație fiscală. Moștenitorii vor datora un *impozit de 1% calculat la valoarea proprietăților imobiliare* din masa succesorală (valoarea activului net imobiliar). Este fundamental de subliniat că această măsură este considerată mai degrabă o formă de constrângere fiscală, menită să descurajeze amânarea procedurilor, decât un veritabil impozit pe moștenire.

Acest impozit se calculează și se încasează de către notarul public înainte de finalizarea succesiunii sau de către organul fiscal competent, în cazul dezbaterii pe cale judecătorească. Cu toate acestea, legiuitorul stabilește excepții în situații de excepție cum ar fi acordarea de scutire pentru persoanele fizice cu handicap grav sau accentuat.

Acești moștenitori sunt scutiți de la plata impozitului de 1%, indiferent de momentul în care este finalizată procedura succesorală. Codul Fiscal prevede o serie de scutiri de taxe și impozite pentru persoanele cu handicap grav, conform Articolului 60. Totuși, analiza cadrului normativ arată că persoanele cu handicap grav nu sunt explicit scutite de impozitul de 1% din valoarea bunurilor moștenite, dacă procedura succesorală depășește termenul de grație de doi ani.²⁴

Această omisiune ridică un conflict cu principiile constituționale care garantează dreptul la proprietate privată și moștenire (Art. 44)²⁵ și protecția persoanelor cu handicap (Art. 50).²⁶ Aplicarea rigidă a penalității de 1% în cazul persoanelor incapabile legal, precum celor puse sub interdicție, transformă sancțiunea procedurală într-o penalizare a statutului social, limitând accesul lor la dreptul de moștenire, mai ales când incapacitatea legală și procedurile de tutelă fac dificilă respectarea termenului de 2 ani. Acest aspect indică o lipsă de prevedere legislativă adecvată, care ar necesita o interpretare extinsă a scutiților sociale sau o intervenție legislativă explicită care să excepteze cazurile de forță majoră sau de incapacitate legală de la rigorile termenului de 2 ani.

Este esențial ca moștenitorii să înțeleagă că eșecul de a finaliza procedura în termenul de 2 ani, chiar dacă acceptarea succesiunii s-a făcut în primul an, atrage automat impunerea fiscală de 1%. Indiferent dacă întârzierile sunt cauzate de obținerea dificilă a actelor sau de eventuale litigii minore, depășirea pragului de 24 de luni implică aplicarea sancțiunii fiscale. O gestionare strategică a procedurii impune finalizarea demersurilor notariale cu o marjă de siguranță de 4-6 luni înainte de expirarea celor doi ani.

În cazul partajul succesoral, care reprezintă ieșirea din indiviziune a moștenitorilor, acesta are un regim fiscal specific atunci când este inclus în certificatul de moștenitor. Dacă partajul are loc concomitent cu dobândirea dreptului de proprietate (ambele operațiuni sunt consfințite printr-un înscris unic, certificatul de moștenitor), cota de impozit aplicabilă este cea prevăzută pentru dobândirea cu titlu de moștenire. Astfel, scutirea de impozit este menținută dacă întreaga procedură (dobândirea și partajul) este finalizată în termenul de 2 ani. Această situație trebuie clar distinsă de partajul voluntar realizat ulterior, printr-un act notarial separat, care ar putea fi supus altor taxe și onorarii, inclusiv unei taxe fixe de 19 lei pentru partajul succesoral menționată în contextul asistenței juridice.

• Onorariile notariale²⁷

²⁴ Art. 111, alin. 1 din Legea nr. 227/2015 prevede o procedură de succesiune, <https://www.senat.ro/legis/PDF/2019/19L547EM.PDF>

²⁵ Art.44 din Constituția României revizuită, 2003 (dreptul la proprietate).

²⁶ Art. 50 din Constituția României revizuită, 2003 (protecția persoanelor cu handicap).

²⁷ Onorariile notariale, MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI, PARTEA I, Nr. 70/26.I.2024, <https://cnpb.ro/assets/2024/12/norme-onorarii-2024.pdf>

Onorariile percepute de notarii publici pentru serviciile prestate, inclusiv pentru procedura succesorală, sunt reglementate prin Normele privind tarifele de onorarii minime. Aceste norme sunt aprobate prin Ordinul Ministrului Justiției (OMJ), cel mai recent fiind OMJ Nr. 177/C/2024, care a abrogat reglementările anterioare. Sistemul de tarifiere este structurat pe baza unor tranșe valorice și este progresiv descrescător. Cu cât valoarea patrimoniului este mai mare, cu atât procentul aplicat pentru onorariu scade. Valoarea patrimoniului este un factor determinant al costului, chiar și în absența impozitului de 1%. Procedura notarială este preferabilă, deoarece costurile sunt mai mici, iar termenul este imediat, pe când procedura judiciară implică costuri mai mari, implicit un timp mai îndelungat.

Procedura judiciară implică plata unei taxe de timbru, calculată în funcție de valoarea bunurilor supuse partajului. Există un risc semnificativ de dublare a costurilor, deoarece moștenitorii pot fi nevoiți să plătească onorarii notariale pentru etapele eșuate, plus cheltuielile judiciare și onorariile avocațiale.

• **Taxa de intabulare:** Pentru bunurile imobile, se percepe o taxă de 0,15% din valoarea imobilului pentru înscrierea în Cartea Funciară pe numele moștenitorilor. Această predictibilitate a regimului național se află în contrast direct cu peisajul fiscal european, a cărui diversitate fundamentală generează riscuri substanțiale de dublă impunere pentru patrimoniile ce depășesc granițele României, așa cum vom analiza în continuare.

3.3. Provocări fiscale în succesiunile internaționale

La nivelul Uniunii Europene nu există o competență legislativă în domeniul taxării directe, ceea ce înseamnă că fiecare stat membru își păstrează suveranitatea în a decide cum și dacă impozitează moștenirile. Această autonomie a condus la o diversitate remarcabilă de sisteme fiscale, creând un mozaic complex și, adesea, imprezicibil pentru patrimoniile transfrontaliere. Înțelegerea strategică a acestor diferențe este crucială pentru a anticipa și a diminua riscurile fiscale. În această situație putem clasifica statele în funcție de modul de impozitare a succesiunii.

State care taxează transferul patrimonial (succession tax). În acest model, impozitul este datorat de fiecare moștenitor în parte, iar cota de impunere depinde adesea de gradul de rudenie cu defunctul și de valoarea bunurilor primite. Printre țările care aplică acest sistem se numără: Bulgaria, Cehia, Danemarca, Finlanda, Germania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Italia, Letonia, Luxemburg, Olanda, Polonia, Slovenia, Spania.

State în care accentul cade pe bunurile moștenite (estate-based tax). Aici, impozitul se aplică asupra valorii totale a masei succesoriale, înainte de distribuirea acesteia către moștenitori. Acest model este întâlnit, cu particularități naționale, în state precum Belgia, Danemarca, Franța, Regatul Unit.

State care nu prevăd impozit pe moștenire. Acest grup de țări, din care face parte și România, a eliminat impozitul pe moștenire, deși pot exista alte forme de taxare indirectă sau condiționată. Din această categorie fac parte: Austria, Cipru, Portugalia, România, Suedia.

Asumarea moștenirii cu elemente de extraneitate atrage după sine riscul dublei impozitări. Dubla impunere succesorală apare atunci când două sau mai multe state pretind, în baza legislației lor interne, dreptul de a impozita același transfer patrimonial sau același bunuri din masa succesorală. Acest fenomen este cauzat de suprapunerea criteriilor

de legătură fiscală: un stat poate impozita pe baza reședinței obișnuite a defunctului, altul pe baza reședinței moștenitorului, iar un al treilea pe baza principiului *lex rei sitae* (locul unde este situat un bun imobil). În absența unor convenții bilaterale de evitare a dublei impuneri, sarcina fiscală poate deveni excesivă și inechitabilă.

Deși Uniunea Europeană nu are competență directă în domeniul taxării moștenirilor, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a jucat un rol esențial în modelarea acestui peisaj. Printr-o jurisprudență constantă, CJUE a impus statelor membre obligația de a-și exercita competența fiscală în conformitate cu principiile fundamentale ale tratatelor, în special libera circulație a capitalurilor și principiul nediscriminării. Curtea a sancționat în mod repetat legislațiile naționale care introduceau tratamente fiscale mai oneroase pentru nerezidenți sau pentru bunurile situate în alte state membre, fără o justificare obiectivă.²⁸

4. CONCLUZII

În contextul unui spațiu european caracterizat de o mobilitate tot mai accentuată a cetățenilor, numărul succesiunilor cu elemente de extraneitate – fie că defunctul a avut reședința într-un alt stat membru, fie că patrimoniul său succesoral este dispersat în mai multe țări – a crescut exponențial. Această realitate a generat provocări juridice complexe, determinate de diversitatea sistemelor naționale de drept succesoral.

Legislația națională oferă un cadru procedural și substanțial bine definit, care reglementează modul în care patrimoniul unei persoane decedate este transmis moștenitorilor săi. Această secțiune detaliază procedura de dezbatere, principiile transmisiunii patrimoniale, cotele succesoriale legale și instrumentele juridice specifice care guvernează succesiunile pe teritoriul României.

Regimul fiscal românesc aplicabil transmisiunii dreptului de proprietate cu titlu de moștenire este conceput să stimuleze finalizarea rapidă a procedurii succesoriale. În acest context, România este statul care nu impozitează masa succesorală, dar vine cu unele condiții tocmai pentru a stimula moștenitorii în vederea desăvârșirii procedurii succesoriale.

Determinarea faptică a reședinței obișnuite rămâne un punct delicat, susceptibil de interpretări și litigii, iar provocările fiscale, excluse explicit din domeniu, continuă să genereze riscuri majore de dublă impunere și costuri substanțiale. În acest peisaj juridic dual, marcat de unificarea normelor civile și de fragmentarea celor fiscale, intervenția proactivă și consilierea strategică acordată de un specialist în drept devin nu doar necesare, ci indispensabile pentru protejarea patrimoniului succesoral transfrontalier.

Un alt aspect care a fost invocat în cercetare este cadrul legal al UE prin care se stabilește procedura succesorală. Deși procedura de succesiune în Uniunea Europeană (UE) este reglementată, în majoritatea statelor membre (cu excepția Irlandei și Danemarcei), de Regulamentul (UE) nr. 650/2012, taxele care le impun statele nu sunt similare, variind de la taxe foarte mici cum ar fi România 1% până la taxe majore cum ar fi Spania care are cel mai mare impozit maxim pe moștenire din lume, ajungând la 81,6%, potrivit datelor EY și ale Consiliului General al Economisților spanioli, urmată îndeaproape de Belgia, cu o rată maximă de 80%, Franța, cu 60%, Danemarca, cu 52%, și Germania, cu 50%. Mai mult

²⁸ A se vedea Cauza Jäger (C-256/06) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=ecli:CLI%3AEU%3AC%3A2008%3A20> (accesată la data 1.02.2026); Cauza Barbier (C-364/01), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62001CJ0364>, (accesată la data 1.02.2026).

în unele state europene impozitul pe moștenire se aplică tuturor atât rezidenților , cât și nerezidenții, iar dacă primești o moștenire indiferent de statut, pentru a intra în posesia ei ești obligat la plata taxelor.

În acest sens ca o sugestie *de lege ferenda*, pentru spațiul european s-ar impune o echilibrare a taxelor, chiar dacă fiecare stat dispune de cadrul național, limita dintre maxim și minim să fie rezonabilă.

BIBLIOGRAFIE**BIBLIOGRAPHY**

- Veronica Stoica, Laurențiu Dragu, (2012) Moștenirea legală în noul Cod civil, Editura Universul Juridic, București,
- Eugeniu Safta-Romano, (1995), Dreptul de moștenire, Editura Grafix, Iași,
- Constituția României revizuită, 2003, <https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2020/03/Constitutia-2003.pdf> (accesat la data 1.02.2026)
- Legea nr. 287 din 17 iunie 2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea. I, nr. 409 din 10 iunie 2011, <https://legislatie.just.ro/Public/FormaPrintabila/00000G0HNLSYPX79WSN3FF0G5D4D34CH> (accesat la data 1.02.2026)
- Dan. Chirică,(2017) Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile, ed. A -2-a Editura Hamangiu, București,
- T.S., S. civ., dec. nr. 1347/1972, în Repertoriu de practică judiciară în materie civilă pe anii 1969–1975, nr. 511, întocmit de I. Mișuță;
- T.S., s. civ., dec. nr. 1629/1976 în Repertoriu de practică judiciară în materie civilă pe anii 1975–1980; întocmit de I. Mișuță
- T.S., s. civ., dec. nr. 1539/1979, în CD, 1979, în Repertoriu de practică judiciară în materie civilă pe anii întocmit de I. Mișuță
- T.J. Maramureș, dec. civ., nr. 340/1983 , în RRD nr. 10/1983,
- Regulamentul (UE) Nr. 650/2012 <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/ALL/?uri=celex:32012R0650> (accesat la data 9.02.2026)
- Codrin Macovei, (2018), Caracterele juridice ale transmisiunii moștenirii, Analele Universității „Al. I. Cuza”, Iași. Tomul LXIII, Științe Juridice, Nr.1, p.123-130.
- Francisc Deak, Romeo Popescu, (2019), Tratat de drept succesoral, Moștenirea legală, vol. I, Editura Universul Juridic,
- Dan. Chirică., (2003), Drept civil. Succesiuni și testamente, București, Editura Rosetti,
- Victor Marcusohn, (2015), Drept civil. Succesiuni ed.- 2-a, Editura Universul Juridic, București,
- J. Kocsis, P. Vasilescu, (2016), Drept civil. Succesiuni, Editura Hamangiu, București,
- M. Eliescu, (1966), Transmisiunea și împărțea moștenirii în dreptul RSR, Editura Academiei RSR, București,
- A. Broussard, (1866), De l'effet translatif du partage en droit romain. De l'effet déclaratif du partage en droit français, teză de doctorat, Poitiers,
- St. Liégeard, (1855), De l'origine, de l'esprit et des cas d'application de la maxime Le partage est déclaratif de propriété, Paris,
- F. Laurent, (1893), Principes de droit civil français, ediția a V-a, 1893, Bruxelles/Paris, tom X.
- I. Genoiu, (2012), Dreptul la moștenire în Noul Cod civil, Editura C.H. Beck, București, 2012.

Codul Fiscal din 2015 (Legea 227/2015) - Sintact, <https://sintact.ro/legislatie/monitorul-oficial/codul-fiscal-din-2015-legea-227-2015-16950032/art-111>.

Hotărârea Guvernului nr. 44/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 1861/2006 (în cazul procedurii finalizate în perioada 29.12.2006 - 18.10.2007) sau astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 1195/2007 actualizată la data de 14/03/2013, https://www.mfinante.gov.ro/static/10/Mfp/legislatie/cod_fiscal/HGnr44_2004.pdf (accesată la 2.02.2026).

Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, https://mfinante.gov.ro/documents/35673/115873/HGnorme_20052014.pdf, (accesate la data 7.02.2026).

Cauza Jäger (C-256/06) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=ecli:ECLI%3AEU%3AC%3A2008%3A20> (accesată la data 1.02.2026); Cauza Barbier (C-364/01), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62001CJ0364>, (accesată la data 8.02.2026).